

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

7. července 2022*

„Řízení o předběžné otázce – Sociální zabezpečení migrujících pracovníků – Nařízení (ES) č. 987/2009 – Článek 44 odst. 2 – Rozsah působnosti – Starobní důchod – Výpočet – Zohlednění dob péče o dítě získaných v jiných členských státech – Článek 21 SFEU – Volný pohyb občanů“

Ve věci C-576/20,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko) ze dne 13. října 2020, došlým Soudnímu dvoru dne 4. listopadu 2020, v řízení

CC

proti

Pensionsversicherungsanstalt,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení A. Prechal, předsedkyně senátu, J. Passer, F. Biltgen (zpravodaj), N. Wahl a M. L. Arastey Sahún, soudci,

generální advokát: N. Emiliou,

vedoucí soudní kanceláře: M. Krausenböck, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 11. listopadu 2021,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za CC G. Schönherrem, Rechtsanwalt,
- za Pensionsversicherungsanstalt A. Ehemem a T. Mödlaglem, Rechtsanwälte a B. Pokornym, jako znalcem,
- za rakouskou vládu C. Leeb, A. Poschem, J. Schmoll a B. Spiegelem, jako zmocněnci,
- za českou vládu J. Pavlišem, M. Smolkem a J. Vláčilem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: němčina.

- za španělskou vládu I. Herranz Elizaldem a S. Jiménez Garcíou, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi B.-R. Killmannem a D. Martinem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 3. února 2022,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 21 SFEU a čl. 44 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. 2009, L 284, s. 1).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi CC a Pensionsversicherungsanstalt (penzijní pojišťovací ústav, Rakousko) ve věci zohlednění dob péče o dítě, které CC získala v jiných členských státech, pro účely výpočtu výše jejího rakouského starobního důchodu.

Právní rámec

Unijní právo

Nariadení (ES) č. 883/2004

- 3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. 2004, L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 72 a oprava Úř. věst. 2013, L 188, s. 10) má za cíl koordinovat vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení. Podle článku 91 tohoto nařízení se toto nařízení použije ode dne, kdy vstoupí v platnost jeho prováděcí nařízení, nařízení č. 987/2009, které podle článku 97 posledně uvedeného nařízení vstoupilo v platnost dne 1. května 2010.
 - 4 Body 1 a 3 odůvodnění nařízení č. 883/2004 uvádějí:
 - „(1) Pravidla pro koordinaci vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení spadají do rámce volného pohybu osob a měla by přispívat ke zvýšení životní úrovně a zlepšení podmínek zaměstnání.
- [...]
- (3) Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství [(Úř. věst. 1971, L 149, s. 2)] bylo vícekrát změněno a aktualizováno nejen s ohledem na vývoj na úrovni Společenství, včetně rozsudků Soudního dvora, ale také na změny vnitrostátních právních předpisů. Takové faktory přispěly

k tomu, že pravidla Společenství pro koordinaci se stala složitými a rozsáhlými. Nahrazení a současná aktualizace a zjednodušení těchto pravidel má proto zásadní význam pro dosažení cíle volného pohybu osob.“

5 Článek 1 písm. t) tohoto nařízení definuje pojem „doba pojištění“ jako doby přispívání, zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti, jak jsou definované nebo uznané jako doby pojištění právními předpisy, podle kterých byly získány nebo považovány za získané, a veškeré doby za takové považované, jsou-li podle uvedených právních předpisů rovnocenné dobám pojištění.

6 Článek 2 uvedeného nařízení, nadepsaný „Osobní oblast působnosti“, v odstavci 1 stanoví:

„Toto nařízení se vztahuje na státní příslušníky členského státu, osoby bez státní příslušnosti a uprchlíky bydlící v některém členském státě, kteří podléhají nebo podléhali právním předpisům jednoho nebo více členských států, jakož i na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé.“

7 Hlava II téhož nařízení, nadepsaná „Určení použitelných právních předpisů“, obsahuje mimo jiné článek 11, nadepsaný „Obecná pravidla“, který v odstavcích 1 až 3 stanoví:

„1. Osoby, na které se vztahuje toto nařízení, podléhají právním předpisům pouze jediného členského státu. Tyto právní předpisy se určí v souladu s touto hlavou.

2. U osob pobírajících peněžitě dávky z důvodu nebo v důsledku jejich zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti se pro účely této hlavy má za to, že uvedenou činnost vykonávají. To se netýká invalidních, starobních a pozůstalostních důchodů nebo důchodů při pracovních úrazech nebo nemocech z povolání ani peněžitých dávek v nemoci poskytovaných při časově neomezené léčebné péči.

3. S výhradou článků 12 až 16 se:

- a) na zaměstnance nebo osobu samostatně výdělečně činnou v členském státě vztahují právní předpisy tohoto členského státu;
- b) na úředníka vztahují právní předpisy členského státu, kterému podléhá správní orgán, který jej zaměstnává;
- c) na osobu pobírající dávky v nezaměstnanosti v souladu s článkem 65 podle právních předpisů členského státu bydliště vztahují právní předpisy tohoto členského státu;
- d) na osobu odvedenou nebo znovu povolanou do vojenské nebo civilní služby v některém členském státě vztahují právní předpisy tohoto členského státu;
- e) na jinou osobu, na kterou se nepoužijí písmena a) až d) vztahují právní předpisy členského státu bydliště, aniž jsou dotčena ostatní ustanovení tohoto nařízení, která jí zaručují dávky podle právních předpisů jednoho nebo více členských států.“

8 Článek 87 nařízení č. 883/2004 upravující přechodná ustanovení zní takto:

„1. Toto nařízení nezakládá žádný nárok za dobu přede dnem použitelnosti tohoto nařízení.

2. Pro stanovení nároků získaných podle tohoto nařízení se berou v úvahu doby pojištění a případné doby zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo bydlení získané podle právních předpisů členského státu přede dnem použitelnosti tohoto nařízení v dotyčném členském státě.

3. S výhradou odstavce 1 je nárok získán podle tohoto nařízení, i když se vztahuje na situaci, která nastala přede dnem jeho použitelnosti v dotyčném členském státě.

[...]"

Nařízení č. 987/2009

9 Body 1 a 14 odůvodnění nařízení č. 987/2009 uvádí:

„(1) Nařízení [č. 883/2004] modernizuje pravidla pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení členských států a upřesňuje přitom jejich prováděcí opatření a postupy a zjednodušuje je ve prospěch všech dotčených subjektů. Je třeba k němu stanovit prováděcí pravidla.

[...]

(14) Za účelem stanovení právních předpisů použitelných pro započtení dob, během kterých se pojištěné osoby věnovaly výchově dětí v různých členských státech, je třeba stanovit určitá pravidla a postupy.“

10 Článek 44 tohoto nařízení, nadepsaný „Zohlednění dob péče o dítě“, je součástí kapitoly IV tohoto nařízení, nadepsané „Dávky v invaliditě a starobní a pozůstalostní důchody“. Toto ustanovení stanoví:

„1. Pro účely tohoto článku se ‚dobou péče o dítě‘ rozumí každá doba, která se započítává podle právních předpisů členského státu v oblasti důchodů nebo která zakládá nárok na doplatek k důchodu výslovně z toho důvodu, že daná osoba pečovala o dítě, bez ohledu na způsob výpočtu těchto dob pojištění a bez ohledu na to, zda tyto doby vzniknou během péče o dítě nebo jsou přiznány zpětně.

2. Pokud se podle práva členského státu, který je příslušný podle hlavy II [nařízení č. 883/2004], k době péče o dítě nepřihlíží, instituce členského státu, jehož právní předpisy podle hlavy II [nařízení č. 883/2004] se na dotyčnou osobu vztahovaly z důvodu výkonu činnosti formou zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti ke dni, kdy podle těchto právních předpisů doba péče o dítě začala být u dotyčného dítěte brána v úvahu, zůstává nadále odpovědná za zohlednění této doby jako doby péče o dítě podle jeho právních předpisů, jako by taková péče o dítě probíhala na jeho vlastním území.

3. Odstavec 2 se nepoužije, pokud se na dotyčnou osobu vztahují nebo začnou vztahovat právní předpisy jiného členského státu z důvodu výkonu zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti.“

11 Článek 93 uvedeného nařízení, nadepsaný „Přechodná ustanovení“, zní takto:

„Článek 87 [nařízení č. 883/2004] se použije v situacích, na něž se vztahuje [nařízení č. 987/2009].“

Rakouské právo

- 12 Ustanovení § 4 odst. 1 Allgemeines Pensionsgesetz (všeobecný zákon o důchodech, BGB1. I, 142/2004, dále jen „všeobecný zákon o důchodech“), nadepsaný „Starobní důchod, nárok“, stanoví:

„Pojištěná osoba má nárok na starobní důchod po dosažení 65. roku života (řádný důchodový věk), pokud k rozhodnému dni [...] podle tohoto nebo jiného spolkového zákona získala nejméně 180 měsíců pojištění, z nichž bylo nejméně 84 získáno na základě výdělečné činnosti (minimální doba pojištění).“
- 13 Ustanovení § 16 odst. 3a všeobecného zákona o důchodech stanoví, že pro účely splnění minimální doby pojištění podle § 4 odst. 1 tohoto zákona se za měsíce pojištění považují rovněž náhradní doby péče o dítě podle § 227a Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (všeobecný zákon o sociálním pojištění), ze dne 9. září 1955 (BGB1. 189/1955) ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „ASVG“) a § 116a Gewerbliches Sozialversicherungsgesetz (zákon o sociálním pojištění živnostníků), které byly získány před 1. lednem 2005.
- 14 Ustanovení § 16 odst. 6 všeobecného zákona o důchodech stanoví, že odchylně od ustanovení § 4 odst. 1 tohoto zákona se důchodový věk pro ženy, které dosáhnou věku 60 let před 1. lednem 2024, stanoví podle § 253 odst. 1 ASVG.
- 15 Ustanovení § 224 ASVG, nadepsané „Doby pojištění“, zní následovně:

„Dobami pojištění se rozumí doby přispívání uvedené v § 225 a v § 226, jakož i náhradní doby uvedené v § 227, § 227a, § 228, § 228a a v § 229.“
- 16 Ustanovení § 227a odst. 1 ASVG v podstatě stanoví, že pro pojištěnce, kteří skutečně a převážně pečovali o své děti, se za „náhradní doby“ považují doby získané v tuzemsku po 31. prosinci 1955 a před 1. lednem 2005, které byly věnovány péči o děti, v rozsahu nejvýše 48 kalendářních měsíců počítaných od narození dítěte, nebo 60 kalendářních měsíců v případě vícečetného porodu.
- 17 Ustanovení § 116a zákona o sociálním pojištění živnostníků je v podstatě totožné s § 227a ASVG.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 18 Žalobkyně v původním řízení, CC, je rakouskou státní příslušnicí narozenou v roce 1957.
- 19 Žalobkyně v původním řízení se poté, co do 30. září 1986 vykonávala v Rakousku samostatnou výdělečnou činnost a následně studovala ve Spojeném království, usadila začátkem listopadu 1987 v Belgii, kde dne 5. prosince 1987 a 23. února 1990 porodila dvě děti. Poté žila od 5. do 31. prosince 1991 v Maďarsku a od 1. ledna do 8. února 1993 ve Spojeném království.
- 20 V době od 5. prosince 1987 do 8. února 1993 vychovávala žalobkyně v původním řízení své děti, aniž byla zaměstnaná, aniž získala dobu pojištění a aniž pobírala dávky z titulu péče o své děti.
- 21 Dne 8. února 1993 se vrátila do Rakouska, kde vykonávala samostatnou výdělečnou činnost.

- 22 V době od února 1993 do února 1994 se žalobkyně v původním řízení věnovala 13 měsíců péči o své děti v Rakousku, přičemž byla povinně pojištěna a odváděla příspěvky do rakouského systému sociálního zabezpečení. Následně v tomto členském státě pracovala a odváděla příspěvky až do svého odchodu do důchodu.
- 23 Dne 11. října 2017 požádala žalobkyně v původním řízení o přiznání starobního důchodu u žalovaného v původním řízení, penzijního pojišťovacího ústavu.
- 24 Rozhodnutím ze dne 29. prosince 2017 jí posledně uvedený ústav přiznal nárok na starobní důchod ve výši 1 079,15 eura měsíčně od 1. listopadu 2017. Tato částka byla vypočtena na základě 366 měsíců pojištění získaných v Rakousku, do nichž byly jako doby pojištění započteny i doby péče o dítě získané v Rakousku.
- 25 Žalobkyně v původním řízení podala proti tomuto rozhodnutí žalobu k Arbeits- und Sozialgericht Wien (soud pro pracovní a sociální záležitosti ve Vídni, Rakousko), v níž tvrdila, že vzhledem k tomu, že byla pojištěna v rakouském systému sociálního zabezpečení před obdobími, která věnovala péči o dítě v Belgii a Maďarsku v době od 5. prosince 1987 do 31. prosincem 1991, měla být tato období rovněž zohledněna pro účely výpočtu výše jejího rakouského starobního důchodu, neboť jinak by došlo k porušení článku 21 SFEU tak, jak je vykládán judikaturou Soudního dvora.
- 26 Soud prvního stupně tuto žalobu zamítl s odůvodněním, že žalobkyně v původním řízení nesplňuje podmínky pro to, aby doby péče o dítě získané v jiných členských státech mohly být postaveny na roveň dobám pojištění podle článku 44 nařízení č. 987/2009 a souvisejících rakouských právních předpisů.
- 27 Žalobkyně v původním řízení podala proti tomuto rozhodnutí odvolání k Oberlandesgericht Wien (vrchní zemský soud ve Vídni, Rakousko), v němž tvrdila, že i kdyby její situace nesplňovala podmínky stanovené v článku 44 nařízení č. 987/2009, bylo by v souladu s judikaturou Soudního dvora vycházející zejména z rozsudku ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), třeba podle článku 21 SFEU zohlednit doby péče o dítě získané v jiných členských státech, protože před a po dobách péče o dítě získaných v jiných členských státech pracovala a byla pojištěna v rakouském systému sociálního zabezpečení, a tyto doby proto vykazují dostatečnou vazbu k rakouskému systému sociálního zabezpečení.
- 28 Uvedený soud odvolání zamítl a potvrdil, že podmínky pro použití článku 44 nařízení č. 987/2009 nebyly v projednávaném případě splněny a že vzhledem k tomu, že toto ustanovení má výlučnou povahu, nemohou být doby péče o dítě, které žalobkyně v původním řízení získala v jiných členských státech, zohledněny na základě článku 21 SFEU. Tentýž soud měl kromě toho za to, že řešení, které je uvedeno v rozsudku ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), nelze přenést na projednávanou věc, protože v projednávané věci je *rationae temporis* použitelné nařízení č. 987/2009, ale ve věci, v níž byl vydán uvedený rozsudek, tomu tak nebylo.
- 29 Předkládající soud, Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko), k němuž žalobkyně v původním řízení podala opravný prostředek „Revision“, má rovněž za to, že nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009 jsou použitelná *ratione temporis* na projednávanou věc a že podmínky stanovené v čl. 44 odst. 2 tohoto posledně uvedeného nařízení pro zohlednění dob péče o dítě získaných žalobkyní v původním řízení v Belgii a Maďarsku penzijním pojišťovacím ústavem

nejsou splněny, neboť ke dni, kdy první doba péče o dítě začala, to znamená v prosinci 1987, žalobkyně v původním řízení v Rakousku nevykonávala zaměstnání nebo samostatnou výdělečnou činnost.

- 30 Předkládající soud nevykládá, že článek 44 nařízení č. 987/2009 může být vykládán v tom smyslu, že se použije výlučně, a že zohlednění uvedených dob tedy není možné ani na základě článku 21 SFEU.
- 31 Předkládající soud nicméně uvádí, že skutkové okolnosti věci v původním řízení jsou srovnatelné se skutkovými okolnostmi věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), a že okolnost, že žalobkyně v původním řízení pracovala a získala doby pojištění výlučně v Rakousku, může v souladu s judikaturou vycházející z tohoto rozsudku prokázat existenci dostatečně úzké vazby k rakouskému systému sociálního zabezpečení.
- 32 Předkládající soud má tedy za to, že v rámci nařízení č. 1408/71, které bylo účinné v době, kdy žalobkyně v původním řízení získala doby péče o dítě v Belgii a v Maďarsku, měly být podle judikatury Soudního dvora tyto doby zohledněny podle článku 21 SFEU pro účely výpočtu jejího rakouského starobního důchodu. Situace žalobkyně v původním řízení se tak stala méně příznivou v důsledku vstupu článku 44 nařízení č. 987/2009 v platnost.
- 33 Předkládající soud podpůrně uvádí, že členské státy, ve kterých žalobkyně v původním řízení strávila doby, kdy se věnovala péči o své děti, v zásadě stanoví zohlednění takovýchto dob. V této souvislosti si předkládající soud klade otázku, zda za předpokladu, že by byl článek 44 nařízení č. 987/2009 v projednávané věci použitelný, měla být okolnost uvedená v odstavci 2 tohoto článku, a sice, že „podle práva členského státu, který je příslušný podle hlavy II [nařízení č. 883/2004], [se] k době péče o dítě nepřihlíží“, chápána v tom smyslu, že právní předpisy tohoto členského státu zohlednění dob péče o dítě při výpočtu starobního důchodu dotyčné osoby obecně nestanoví, nebo zda se naopak týká případů, v nichž je takovéto zohlednění sice stanoveno, avšak tato osoba na něj nemá vzhledem ke své konkrétní situaci nárok.
- 34 Za těchto podmínek se Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 44 odst. 2 nařízení [č. 987/2009] vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát příslušný pro poskytování starobního důchodu, podle jehož právních předpisů [žadatel nebo] žadatelka o důchod s výjimkou dob péče o dítě po celý svůj pracovní život [vykonával nebo] vykonávala zaměstnání nebo samostatnou výdělečnou činnost, zohlednil doby péče o dítě strávené v jiných členských státech, již z toho důvodu, že [tento žadatel nebo] tato žadatelka o důchod ke dni, kdy podle právních předpisů tohoto členského státu začala být u dotyčného dítěte brána v úvahu doba péče o dítě, [nevykonával nebo] nevykonávala ani zaměstnání, ani samostatnou výdělečnou činnost?

V případě záporné odpovědi na první otázku:

2) Musí být čl. 44 odst. 2 první část první věty nařízení [č. 987/2009] vykládán v tom smyslu, že členský stát, který je příslušný podle hlavy II nařízení [č. 883/2004] o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, k dobám péče o dítě podle svých právních předpisů nepřihlíží obecně, anebo k nim nepřihlíží pouze v konkrétním případě?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 35 Úvodem je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora platí, že v rámci spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem podle článku 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. V zájmu toho Soudnímu dvoru přísluší případně přeformulovat otázky, které jsou mu položeny. Úkolem Soudního dvora je totiž vyložit všechna ustanovení unijního práva, která vnitrostátní soudy potřebují pro rozhodnutí o sporech, které projednávají, i pokud nejsou tato ustanovení výslovně zmíněna v otázkách položených těmito soudy Soudnímu dvoru (rozsudek ze dne 8. července 2021, Staatsanwaltschaft Köln a Bundesamt für Güterverkehr, C 937/19, EU:C:2021:555, bod 22 a citovaná judikatura).
- 36 I když tedy po formální stránce předkládající soud omezil svou otázku pouze na výklad čl. 44 odst. 2 nařízení č. 987/2009, tato okolnost Soudnímu dvoru nebrání v tom, aby předkládajícímu soudu poskytl všechny prvky výkladu unijního práva, které mohou být užitečné pro rozhodnutí ve věci, která mu byla předložena, bez ohledu na to, zda je tento soud ve svých otázkách zmínil. V tomto ohledu je na Soudním dvoru, aby ze všech poznatků předložených předkládajícím soudem, zejména z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vytěžil ty prvky unijního práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu třeba vyložit (obdobně viz rozsudek ze dne 8. července 2021, Staatsanwaltschaft Köln a Bundesamt für Güterverkehr, C 937/19, EU:C:2021:555, bod 23 a citovaná judikatura).
- 37 V projednávané věci z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že spor ve věci v původním řízení se týká otázky, zda je Rakouská republika povinna zohlednit pro účely přiznání starobního důchodu doby péče o dítě získané žalobkyní v původním řízení v jiných členských státech. Předkládající soud totiž uvádí, že takové zohlednění je podle čl. 44 odst. 2 nařízení č. 987/2009 vyloučeno, neboť toto ustanovení vyžaduje, aby dotyčná osoba vykonávala v dotyčném členském státě zaměstnání nebo samostatnou výdělečnou činnost „ke dni, kdy podle [právních předpisů tohoto členského státu] doba péče o dítě začala být u dotyčného dítěte brána v úvahu“, přičemž toto datum se určí podle vnitrostátních právních předpisů uvedeného členského státu, které upravují zohlednění dob péče o dítě. I když žalobkyně v původním řízení vykonávala během svého aktivního života zaměstnání nebo samostatnou výdělečnou činnost pouze v Rakousku a přispívala pouze do systému sociálního zabezpečení tohoto členského státu, bylo přitom prokázáno, že v rozhodné době, kterou podle rakouských právních předpisů byly dny 1. ledna 1988 a 1. března 1990, v Rakousku nevykonávala zaměstnání nebo samostatně výdělečnou činnost. Za těchto podmínek si předkládající soud klade otázku, zda v případě, že by článek 44 musel být vykládán v tom smyslu, že nemá výlučnou povahu, by Rakouská republika byla podle judikatury vycházející z rozsudku ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), jehož skutkové okolnosti byly podle předkládajícího soudu srovnatelné se skutkovými okolnostmi věci v původním řízení, povinna podle článku 21 SFEU tyto doby zohlednit.
- 38 První otázku je tedy třeba chápat tak, že jejím cílem je v podstatě zjistit, zda čl. 44 odst. 2 nařízení č. 987/2009 musí být vykládán v tom smyslu, že pokud dotyčná osoba nesplňuje podmínku výkonu zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti stanovenou v tomto ustanovení, aby pro účely přiznání starobního důchodu dosáhla toho, že členský stát odpovědný za vyplácení tohoto důchodu zohlední doby péče o dítě, které získala v jiných členských státech, je tento členský stát přesto podle článku 21 SFEU povinen tyto doby zohlednit.

- 39 V tomto ohledu je třeba zaprvé ověřit, zda článek 44 nařízení č. 987/2009 obsahuje výlučnou právní úpravu dob péče o dítě získaných v různých členských státech. V případě kladné odpovědi lze totiž takovéto doby zohlednit pouze na základě tohoto ustanovení, článek 21 SFEU by se tedy nepoužil. Naproti tomu, pokud by článek 44 nařízení č. 987/2009 měl být vykládán v tom smyslu, že se nepoužije výlučně, nelze bez dalšího vyloučit, že judikaturu vycházející z rozsudku ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), který stanoví, že členský stát zohlední doby péče o dítě získané dotyčnou osobou v jiných členských státech na základě článku 21 SFEU, je možné použít na takovou situaci, jako je ta, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, která na rozdíl od situace, která vedla k vydání uvedeného rozsudku, spadá *ratione temporis* do rozsahu působnosti nařízení č. 987/2009, avšak dotyčná osoba v ní nesplňuje podmínku výkonu zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti, kterou stanoví čl. 44 odst. 2 tohoto nařízení.
- 40 Podle ustálené judikatury Soudního dvora je pro výklad ustanovení unijního práva třeba vzít v úvahu nejen jeho znění, ale i kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí, přičemž informace relevantní pro jeho výklad může poskytnout i historie vzniku tohoto ustanovení (rozsudek ze dne 8. května 2019, Inspecteur van de Belastingdienst, C-631/17, EU:C:2019:381, bod 29).
- 41 V projednávaném případě znění článku 44 nařízení č. 987/2009 výslovně neuvádí, zda toto ustanovení upravuje zohlednění dob péče o dítě získaných v různých členských státech výlučným způsobem. Je však třeba konstatovat, že pravidlo stanovené v odstavci 2 tohoto článku, podle kterého se na dotyčnou osobu vztahují právní předpisy členského státu, který je příslušný podle hlavy II nařízení č. 883/2004, z důvodu výkonu činnosti formou zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti ke dni, kdy podle těchto právních předpisů doba péče o dítě začala být u dotyčného dítěte brána v úvahu, představuje, jak zdůrazňuje Evropská komise, kodifikaci judikatury Soudního dvora vycházející z rozsudků ze dne 23. listopadu 2000, Elsen (C-135/99, EU:C:2000:647) a ze dne 7. února 2002, Kauer (C-28/00, EU:C:2002:82).
- 42 I když tedy unijní normotvůrce výslovně nepřevzal kritéria přezkumu uvedená v těchto rozsudcích, „úzká vazba“ nebo „dostatečná vazba“ mezi dobami pojištění dosaženými v důsledku výkonu výdělečné činnosti v členském státě, v němž dotyčná osoba žádá o starobní důchod, a dobami péče o dítě, které tato osoba dosáhla v jiném členském státě, nic to nemění na tom, že použití pravidla stanoveného v čl. 44 odst. 2 nařízení č. 987/2009 na osoby, o které se jednalo ve věcech, v nichž byly vydány uvedené rozsudky, by přesto vedlo k řešení, které v uvedených rozsudcích zvolil Soudní dvůr. Jak totiž v podstatě vyplývá z bodů 25 až 28 rozsudku ze dne 23. listopadu 2000, Elsen (C-135/99, EU:C:2000:647) a z bodů 31 až 33 rozsudku ze dne 7. února 2002, Kauer (C-28/00, EU:C:2002:82), Soudní dvůr rozhodl, že skutečnost, že tyto osoby, které pracovaly výlučně v členském státě povinném k vyplácení jejich starobního důchodu, vykonávaly v době narození svého dítěte zaměstnání na území tohoto členského státu umožňuje konstatovat existenci takovéto úzké nebo dostatečné vazby a že se proto použijí právní předpisy uvedeného členského státu, pokud jde o zohlednění dob péče o dítě získaných v jiném členském státě pro účely přiznání takovéhoho důchodu.
- 43 Je třeba dodat, že vzhledem k tomu, že ke dni vstupu článku 44 nařízení č. 987/2009 v platnost nebyl rozsudek Soudního dvora ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), ještě vydán, nemohly být závěry vyplývající z tohoto rozsudku zohledněny při přijímání tohoto nařízení k jejich případné kodifikaci.

- 44 Z toho vyplývá, že článek 44 nařízení č. 987/2009 musí být s ohledem na své znění vykládán v tom smyslu, že zohlednění dob péče o dítě neupravuje výlučným způsobem.
- 45 Tento výklad je podepřen kontextem, do něhož je zasazeno toto ustanovení.
- 46 Je totiž třeba konstatovat, že s ohledem na hlavu a kapitolu nařízení č. 987/2009, do níž článek 44 tohoto nařízení spadá, to znamená hlavu III, nadepsanou „Zvláštní ustanovení o různých druzích dávek“ a kapitolu IV, která obsahuje ustanovení upravující „Dávky v invaliditě a starobní a pozůstalostní důchody“, je toto ustanovení zvláštním ustanovením použitelným na dávky spadající do kategorie důchodů, které usnadňuje zohlednění dob péče o dítě pro účely výpočtu těchto dávek. Za tímto účelem toto ustanovení zavádí, pokud právní předpisy členského státu, který je příslušný podle hlavy II nařízení č. 883/2004, nezohledňují uvedené doby, pouze subsidiární příslušnost členského státu, který není příslušný podle obecných pravidel, který ale dříve příslušný byl z důvodu výkonu zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti dotyčnou osobou v tomto členském státě ke dni, kdy podle jeho právních předpisů bylo možné začít uvedené doby zohledňovat.
- 47 V důsledku toho článek 44 nařízení č. 987/2009 zavádí dodatečné pravidlo, které má zvýšit pravděpodobnost, že dotýčným osobám budou plně zohledněny jejich doby péče o dítě a tím pokud možno zabránit tomu, aby tomu tak nebylo. Toto ustanovení proto nelze vykládat v tom smyslu, že má výlučnou povahu.
- 48 Pokud jde o cíle právní úpravy, jejíž součástí je článek 44 nařízení č. 987/2009, je třeba připomenout, jak vyplývá z bodu 3 odůvodnění nařízení č. 883/2004 a z bodu 1 odůvodnění nařízení č. 987/2009, že cílem nařízení č. 883/2004 je nahradit pravidla pro koordinaci vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení stanovená nařízením č. 1408/71 prostřednictvím jejich modernizace a zjednodušení za účelem dosažení cíle volného pohybu osob, přičemž cílem nařízení č. 987/2009 je stanovit prováděcí pravidla. Bod 1 odůvodnění nařízení č. 883/2004 kromě toho uvádí, že taková pravidla pro koordinaci vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení, jako jsou pravidla stanovená tímto nařízením, nařízením č. 987/2009 a dříve nařízením č. 1408/71, spadají do rámce volného pohybu osob.
- 49 V tomto ohledu z ustálené judikatury od vstupu nařízení č. 883/2004 v platnost vyplývá, že i když si členské státy při neexistenci harmonizace na úrovni Unie zachovávají pravomoc organizovat své systémy sociálního zabezpečení a zejména v tomto kontextu určit podmínky, které zakládají nárok na dávky, tyto státy musí při výkonu této pravomoci dodržovat unijní právo a především ustanovení Smlouvy o FEU týkající se svobody pohybu a pobytu na území členských států, která je přiznána každému občanovi Unie (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. března 2019, Vester, C-134/18, EU:C:2019:212, body 29 až 31 a citovaná judikatura).
- 50 Pokud by dále migrující pracovníci následkem toho, že využijí práva volného pohybu, měli ztratit výhody sociálního zabezpečení, které jim poskytují právní předpisy členského státu, mohl by je takový důsledek odradit od výkonu práva svobodně se pohybovat, a představoval by tedy překážku této svobodě (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. března 2019, Vester, C-134/18, EU:C:2019:212, bod 33 a citovaná judikatura).
- 51 Z toho vyplývá, že cíl zajistit dodržování zásady volného pohybu, která je zakotvena v článku 21 SFEU, má přednost rovněž v rámci nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009.

- 52 Je přitom nutno konstatovat, že výklad, podle něhož článek 44 nařízení č. 987/2009 upravuje zohlednění dob péče o dítě získaných v různých členských státech výlučným způsobem, by znamenal, že by členskému státu povinnému vyplácet starobní důchod osoby, v němž tato osoba, stejně jako žalobkyně v původním řízení, výlučně pracovala a odváděla příspěvky, jak před, tak po přenesení svého bydliště do jiného členského státu, v němž se věnovala péči o své děti, umožňoval odmítnout zohlednit pro účely přiznání tohoto důchodu doby péče o dítě získané touto osobou v tomto jiném členském státě a tím ji znevýhodnit jen proto, že využila svého práva volného pohybu.
- 53 Takovýto výklad by proto byl v rozporu s cíli sledovanými nařízením č. 987/2009, zejména pokud jde o cíl zaručit dodržování zásady volného pohybu a mohl by proto ohrozit užitečný účinek článku 44 tohoto nařízení.
- 54 V tomto kontextu stačí připomenout, že podle judikatury Soudního dvora platí, že pokud lze ustanovení unijního práva vykládat několika způsoby, je třeba upřednostnit takový výklad, který zajistí jeho užitečný účinek (rozsudek ze dne 7. října 2010, Lassal, C-162/09, EU:C:2010:592, bod 51).
- 55 V důsledku toho je třeba konstatovat, že vzhledem k jeho znění, kontextu a k cíli sledovanému právní úpravou, jejíž je součástí, musí být článek 44 nařízení č. 987/2009 vykládán v tom smyslu, že zohlednění dob péče o dítě získaných jednou osobou v různých členských státech neupravuje výlučným způsobem.
- 56 Zadruhé je třeba zkoumat, zda je judikatura vycházející z rozsudku ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), použitelná na takovou situaci, jako je situace ve věci v původním řízení, v níž dotčená osoba, přestože je nařízením č. 987/2009 *ratione temporis* použitelné, nesplňuje podmínku výkonu zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti, která je stanovena v čl. 44 odst. 2 tohoto nařízení, k tomu, aby pro účely přiznání starobního důchodu dosáhla zohlednění dob péče o dítě získaných v jiných členských státech státem, který je povinen tento důchod vyplácet. Ve věci, v níž byl uvedený rozsudek vydán, dotyčná osoba v době narození svých dětí přestala pracovat v členském státě povinném vyplácet její starobní důchod a přechodně si zřídila bydliště na území jiného členského státu, ve kterém se věnovala péči o své děti a nevykonávala zaměstnání ani samostatnou výdělečnou činnost. Tato osoba se se svou rodinou následně vrátila do prvního členského státu, kde začala znovu vykonávat výdělečnou činnost.
- 57 V rozsudku ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), Soudní dvůr nejprve v bodech 24 až 29 dospěl k závěru, že v dané situaci není nařízením č. 987/2009 použitelné *ratione temporis*, a konstatoval, že za těchto okolností se v zásadě použijí pravidla stanovená nařízením č. 1408/71.
- 58 Dále Soudní dvůr poté, co v bodě 30 uvedeného rozsudku konstatoval, že nařízením č. 1408/71 nestanoví žádné zvláštní pravidlo srovnatelné s článkem 44 nařízení č. 987/2009 upravujícím zohlednění dob péče o dítě získaných v jiných členských státech, dospěl k závěru, že otázky položené předkládajícím soudem musí být chápány v tom smyslu, že jejich cílem je zjistit, zda v takové situaci, jako je situace dotčená v uvedené věci, článek 21 SFEU ukládá příslušnému orgánu členského státu povinného vyplácet starobní důchod dotčené osoby povinnost zohlednit pro účely přiznání tohoto důchodu doby péče o dítě získané touto osobou v jiném členském státě. V bodě 31 uvedeného rozsudku měl Soudní dvůr za to, že pro účely odpovědi na tuto otázku je třeba určit, který členský stát je příslušný definovat nebo uznat doby věnované dotyčnou osobou péči o její děti v jiném členském státě jako doby rovnocenné dobám pojištění ve

vlastním slova smyslu a dále v případě, že budou určeny právní předpisy členského státu povinného vyplácet její starobní důchod, posoudit, zda jsou způsoby zohlednění dob péče o dítě stanovené těmito právními předpisy v souladu s článkem 21 SFEU.

- 59 Soudní dvůr tak v bodech 35 a 36 rozsudku ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), konstatoval, že jestliže osoba výlučně pracovala a platila příspěvky v jednom a též členském státě, a to jak před, tak po přenesení svého bydliště do jiného členského státu, kde nikdy nepracovala ani neplatila příspěvky, je třeba připustit existenci dostatečné spojitosti mezi těmito dobami péče o dítě a dobami pojištění získanými na základě výkonu výdělečné činnosti v prvním členském státě, takže pokud jde o zohlednění a započtení dob péče o dítě získaných touto osobou pro účely přiznání starobního důchodu, použije se právní úprava tohoto prvního státu.
- 60 Dále, pokud jde o slučitelnost právních předpisů použitelných v uvedené věci s článkem 21 SFEU, Soudní dvůr v bodech 38 až 40 uvedeného rozsudku připomněl, že i když si členské státy ponechávají pravomoc organizovat své systémy sociálního zabezpečení, musí nicméně při výkonu této pravomoci dodržovat unijní právo, zejména pak ustanovení Smlouvy o FEU týkající se volného pohybu občanů zaručeného článkem 21 SFEU. Soudní dvůr kromě toho uvedl, že v takové situaci, jako je situace dotčená ve věci, v níž byl vydán uvedený rozsudek, vedly vnitrostátní ustanovení k tomu, že dotyčná osoba, pokud na základě zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti nezískala během dob péče o dítě nebo bezprostředně před jeho narozením doby povinného placení pojistného, byla pro účely stanovení výše starobního důchodu zbavena práva na zohlednění dob péče o dítě pouze z toho důvodu, že přechodně bydlela v jiném členském státě, i když v tomto jiném členském státě nevykonávala zaměstnání nebo samostatnou výdělečnou činnost.
- 61 Soudní dvůr konečně v bodech 41 až 45 téhož rozsudku rozhodl, že za těchto okolností se na takovou osobu v členském státě, jehož je státním příslušníkem, použije méně příznivé zacházení, než jakého by požívala, kdyby nevyužila možností poskytnutých Smlouvou o FEU v oblasti volného pohybu osob. Vnitrostátní právní úprava znevýhodňující některé vlastní státní příslušníky na základě pouhé skutečnosti, že využili svobody volně se pohybovat a pobývat v jiném členském státě, tím způsobuje nerovné zacházení, které je v rozporu se zásadami, na kterých spočívá status občana Unie při výkonu jeho svobody pohybu. Soudní dvůr z toho vyvodil, že v takovéto situaci je vyloučení zohlednění dob péče o dítě získaných mimo území příslušného členského státu stanovené právními předpisy posledně uvedeného státu v rozporu s článkem 21 SFEU a dále že toto ustanovení unijního práva ukládá orgánu tohoto členského státu příslušnému pro přiznání starobního důchodu povinnost zohlednit pro účely výpočtu výše tohoto důchodu doby péče o dítě získané dotyčnou osobou v jiném členském státě.
- 62 Je nutno konstatovat, že vzhledem k tomu, že článek 44 nařízení č. 987/2009, jak vyplývá z bodu 55 tohoto rozsudku, neupravuje zohlednění dob péče o dítě získaných v zahraničí výlučným způsobem, a že jak vyplývá z bodu 51 tohoto rozsudku, cíl zajistit dodržování zásady volného pohybu, která je zakotvena v článku 21 SFEU, má přednost rovněž v rámci nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009, jsou závěry z rozsudku ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert, (C-522/10, EU:C:2012:475), použitelné i na takovou situaci, jako je ta, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, kdy nařízení č. 987/2009 je použitelné *rationae temporis*, avšak dotyčná osoba nesplňuje podmínku výkonu zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti, kterou stanoví čl. 44 odst. 2 tohoto nařízení, aby pro účely přiznání starobního důchodu dosáhla toho, že členský stát odpovědný za vyplácení tohoto důchodu zohlední doby péče o dítě, které získala v jiných členských státech.

- 63 Kromě toho, jak vyplývá z bodů 22 až 25 tohoto rozsudku, skutkové okolnosti věci v původním řízení jsou srovnatelné se skutkovými okolnostmi věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), které byly připomenuty v bodě 56 tohoto rozsudku, neboť v projednávané věci žalobkyně v původním řízení pracovala a platila příspěvky pouze v členském státě, který je odpovědný za vyplácení jejího starobního důchodu, a to v Rakousku, a to jak před, tak po přestěhování do Maďarska a poté do Belgie, kde se věnovala péči o své děti, a dále ke dni rozhodnému pro zohlednění jejích dob péče o dítě pro účely přiznání starobního důchodu v tomto členském státě nevykonávala v Rakousku zaměstnání nebo samostatnou výdělečnou činnost. Stejně jako v případě situace, o kterou se jednalo ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), tedy existuje dostatečná vazba mezi dobami péče o dítě, které žalobkyně v původním řízení získala v zahraničí, a dobami pojištění získanými z titulu výkonu výdělečné činnosti v Rakousku. Je tedy nutno vycházet z toho, že právní předpisy tohoto členského státu je nutno použít za účelem zohlednění a započtení těchto dob pro účely přiznání starobního důchodu uvedeným členským státem.
- 64 Je rovněž nesporné, že pokud by žalobkyně v původním řízení neopustila Rakousko, její doby péče o dítě by byly pro účely výpočtu jejího rakouského starobního důchodu zohledněny. Není tudíž pochyb o tom, že stejně jako dotyčná ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), je žalobkyně v původním řízení znevýhodněna pouze z toho důvodu, že využila práva na volný pohyb, což je v rozporu s článkem 21 SFEU.
- 65 Z toho vyplývá, že v takové situaci, jako je situace ve věci v původním řízení, kdy dotyčná osoba pracovala a platila příspěvky pouze v členském státě, který je odpovědný za vyplácení jejího starobního důchodu, a to jak před, tak po přenesení svého bydliště do jiných členských států, kde strávila doby, které věnovala péči o dítě, je podle judikatury vycházející z rozsudku ze dne 19. července 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475) tento členský stát podle článku 21 SFEU povinen zohlednit uvedené doby pro účely přiznání starobního důchodu.
- 66 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na první otázku odpovědět, že čl. 44 odst. 2 nařízení č. 987/2009 musí být vykládán v tom smyslu, že pokud dotyčná osoba nesplňuje podmínku výkonu zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti stanovenou v tomto ustanovení, aby pro účely přiznání starobního důchodu dosáhla toho, že členský stát odpovědný za vyplácení tohoto důchodu zohlední doby péče o dítě, které získala v jiných členských státech, je tento členský stát podle článku 21 SFEU povinen tyto doby zohlednit, pokud tato osoba pracovala a platila příspěvky pouze v uvedeném členském státě, a to jak před, tak po přenesení svého bydliště do jiného členského státu, v němž uvedené doby získala.

K druhé otázce

- 67 Vzhledem k tomu, že by tato otázka vyvstala pouze v případě, že by Soudní dvůr dospěl k závěru, že se čl. 44 odst. 2 nařízení č. 987/2009 vztahuje na takovou situaci, jako je ta, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, a že v projednávaném případě nejsou splněny podmínky pro použití tohoto ustanovení, není namístě na ni odpovídat.

K nákladům řízení

- 68 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Článek 44 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení musí být vykládán v tom smyslu, že pokud dotyčná osoba nesplňuje podmínku výkonu zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti stanovenou v tomto ustanovení, aby pro účely přiznání starobního důchodu dosáhla toho, že členský stát odpovědný za vyplácení tohoto důchodu zohlední doby péče o dítě, které získala v jiných členských státech, je tento členský stát podle článku 21 SFEU povinen tyto doby zohlednit, pokud tato osoba pracovala a platila příspěvky pouze v uvedeném členském státě, a to jak před, tak po přenesení svého bydliště do jiného členského státu, v němž uvedené doby získala.

Podpisy.